

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XXVI. Militares Magistratus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

Scapha.

dum venerint vallum, sagittis & saxis possint castra defendi. Scaphas quoque de singulis trabibus excavatas, cum longissimis funibus, & interdum etiam ferreis catenis secum legio portat: quatenus contextis eisdem (sicut dicunt) monoxylis, super rectis etiam tabulatis, flumina, quae sine pontibus vadari nequeunt, tam à peditibus, quàm à reequitatu sine periculo transcantur. Habet ferreos harpagones, quos lupos vocant, & falces ferreas confixas longissimis contis. Item ad fossarum opera cienda bidentes, ligones, palos, rastra, alueos, cophinos, quibus portetur terra. Habet quoque dolabras, securas, ascias, ferras, quibus materia ac pali dedolantur atque serrantur. Habet praeterea artifices cum omnibus samentis, qui ad oppugnandas hostium civitates testitudines, maseulos, arietes, vineas (ut appellant) turres etiam ambulatorias faciunt. Verum ne singula enumerando plura dicantur, universa quae in quoque belli genere necessaria esse creduntur, secum legio debet ubique portare, ut in quovis loco fixerit castra, armatam faciat civitatem.

CAPVT XXV.

Parato opus esse celeritate.

Cesar celerissimus.

§. 1. Cvm iam arma parata sunt, & viri, ante omnia opus est celeriter hostem aggredi, famam ipsam antevenire. Dimidium enim victoriae consecutus, qui hostem imparatum inuenit. Ita magnus Imperator si quis alius Caesar, cui & orator maximus testimonium dat, hoc reges, inquit, incredibilis est celeritatis. Et rationem Plutarchus ostendit in Caesare. Quod autem videret captorum exordium & aggressionem non magnam manum requirere in praesentia, sed terrore potius audacia & temporis celeritate precipiendam (quippe percussurum citius inexpectatum se quam si cum apparatu ingrueret, impulsurum adversarios) imperavit Tribunis & Centurionibus, ut gladiis modo accincti relictis armis alii Ariminum amplam Gallia urbem, quam maxime fieri posset sine sanguine & tumultu occuparent.

Multa prudentia bellica in paucis verbis. Primo subitam aggressionem non requirere magnam manum. Quia fere est contra inermes.

Athenienses urbem egressi, sacra Mineruae celebrarunt, & armis sub veste celatis, de repente agrum Lacedaemoniorum vastarunt, onusti praedae sine vulnere redierunt. Quia antequam armassent se hostes, iam vicerant. Deinde constat celeritate percellere eos, ad quos perueniunt inexpectati. Terrae enim improvisa. Caracalla non bonus imperator, Parthos alioqui fortes, improviso dum nuptias expectant, magna clade cecidit. Hinc ortum illud: Semper nocuit differre paratis. Et Caesar in re militari celeritatem cunctis antecellere, docuit, & verbis, & exemplo. Itaque proficiscens incendia vetabat, ne hostem adesse cognoscerent, & ne commeatus suis deesset. Itaque si omnia recte perpendas omnia celeritate conficit, in Hispania Pompei legatos lentius vicit, quia ad Masiliam haeserat, iracundia victus:

Quamvis Hesperium mundi properemus ad axem,
Masiliam delere vacat.

Celeritatis insignia
Exempla.

§. 2. Paratis si tardi sint, maxima pars apparatusum perit. Subitis ne apparatu quidem opus est, quia dormientibus superuenire licet. Celeritate Ariston Athenienses, Amylius Veientes, Aruns Hannibalem vicit. Insignis fuit L. Martij in Hispania celeritas: Scipionibus enim in Hispania caesis, bina eadem nocte castra occupavit, nulla erat statio, nulla custodia, itaque ut in sua castra Romanus intrauit. Liuius l. 34. Sic Thrasybulus in tabernaculo suo, custodiarum negligentia interemptus est.

Laudem plerisque viris Amage regina barbara praecipuit, & quidem vxor regis ignavi; Cum enim Gerlonitae à Scytharum Rege opprimerentur, illa sumptis secum 120. viris continuato itinere ad re-

giam profecta, ianitores, ac Regem cum amicis occidit, filiumque eius iuste regnare iussit.

Minus itaque mirum est, Solonem vno quali impetu naues armasse, matronas hostium cepisse, civitatem expugnasse. Historiam ita scribit Aelianus. Insigne stratagemate Solon Salamina cepit; In Coliade matronae Atticae Ceretis festum celebrabant, laetitiae & choreis, id per simulatum transfugam Salaminis nunciavit; interim iuvenes imberbes muliebribus vestibus indutos, & enses habentes sub vestibus loco foeminarum in littore choreas ducere iubet, ad eos veniunt Salaminij, & occiduntur, iuvenes consensu naubus, Salamina occupant. Aelian. lib. 8. Iulius secundus pari celeritate subito Bononiam aggressus est, & armatus terrorem intulit, antequam vicini capere consilia possent; itaque Hispanum, Gallumque sibi adiunxit, Veneros terrore suspensos tenuit. Victori omnes gratulati sunt, qui forte victum oppressissent, aut cunctantem deseruissent.

CAPVT XXVI.

Militares Magistratus.

§. 1. Magistratus militares duplices à Lipsio dicuntur, l. 2. de militia Romana. Communes & proprii; Communes, Imperator & legati; Proprii Tribuni, & Centuriones & equitum praefecti.

Imperatorem antea descripsimus; qui tamen apud Romanos duplex; vel enim suis auspicijs militabat, cum Rex, Consul, Dictator, Imperator esset, vel alienis, si Proconsul, Praepreor, Consularis, Legatus, Praetor. Non habuisse eos auspicia testis est Cicero l. de Nat. Deor. & 2. de Divinat. Habebant tamen quaedam auspiciorum imitamenta, ut facilius est in superstitione mutatio. Lirato enim & auspicio in provincias proficiscebantur; unde Scipio apud Liuium 28. Auspicia sibi tribuit. Quamvis de illis ipsis auspicijs forte loquitur, quae in legionibus usitata erant.

§. 2. Imperatoribus erant legati. Eorum institutum erat, ut imperatori opera & consilio adessent: nam *προσβουλοι* erant, & *συμβουλοι*.

Aliquando eos Senatus, nonnunquam Consul eos nominabat, ipsi Imperatores eos sibi legebant, sed non absque Senatusconsulto, ut constat ex Cicerone in Vatinius.

§. 3. Munus legati erat, omnia, quae ad rem pertinere putabat, in medium consulere. Caesar lib. 3. belli Civil. Alia sunt legati partes atque Imperatoris. Alter omnia agere ad praescriptum, alter libere ad summam rerum consulere debet.

Insignia imperij habuerunt, Liuius lib. 29.

Duo ut plurimum fuere, interdum plures, prout Senatus censebat.

Principum autem Consulares legati exercitibus totis praerant. Praetorij singulis legionibus, qui & legati legionum dicti sunt, *πρωτοδιντοι*, & *παρχοι*, quasi subpraetores, & subpraefecti, qui iidem postea duces dicti sunt.

§. 4. Post legatos ordinaria dignitas erat Tribunorum. Erant in singulis legionibus senj, per vices imperabant bini, ius reddebant in principiis, signum dabant. Liuius l. 28. Tribunos & iura reddere in principiis sinebant, & signum ab eis petebant. Penes eos erat cura vigiliarum, munitio, castrorum, exercituum.

Non igitur vni cohorti, aut certae parti imperabant, sed toti legioni. Horat. Quod mihi paruerit legio Romana Tribuno.

Initio à Regibus, deinde à populo creati sunt. Primo quidem ut populus sex nominaret, reliquos Imperator.

Imperator constitueret, quos Rufulos vocabant. Anno v. c. 444. constitutum est, ut seni deni in quatuor legiones à populo crearentur, ceteri octoni à consulibus. Linius libr. 9. Hinc duplices Tribuni Rufali, & comitarij, & hi in precio præcipuo. Interdum Consulares Tribuni facti. Linius libr. 42. Duo Consulares Tribuni militum cum eo missi. Et in magno periculo senatus vetat fieri Tribunum nisi qui magistratum gessisset.

*Tribunorum
brevis ma-
gistratus est
noxius.*

Tribuni si rectè officio fungerentur in senatum facile adsciscerentur; Augustus senatorum liberis Tribunatum & præfecturam alarum dedit, & ius lati clauui, qui ex eo vocati sunt Tribuni Latyclauui, sicut qui ex equitibus Tribuni angustyclauui.

Nullo modo probandum, quod ambitiose in singulos annos mutabant Tribunos; nam cum postea semestres Tribunatus facerent Imperatorum liberi, infantiæ simile fuit, rider eos Iuuenal. Sat. 8.

*Ille & militia multis largitur honorem
Semestrium digitos circumligat auro.*

*Tribuni
Cohortis.*

§. 5. Erant & Tribuni cohortis, & alarum. Suet. in Claud. Semestres militias ita ordinauit, ut post cohortem, alam; post alam Tribunatum legionis daret.

In Cæsare libr. 2. belli ciuili. Tribuni cohortium nominantur. In Probo, Vopiscus vni Tribuno sex cohortes tribuit, sed optime Lipsius, Tribunatum in hisce pro præfectura accipit.

Tribuni ius annulorum aureorum habuerunt. Appian. in Punic.

*Centurio-
nis.*

Præfectus castrorum sub Augusto cæpit. §. 6. Centuriones in quaque legione erant sexaginta, hoc est, in singulis manipulis duo, duabus lectionibus creabantur, dignior habebatur, qui primus eligebatur. Centuriones sibi optabant *ἀρχαῖος* seu optiones, qui eorum erant adiutores, Vicarij, succenturiones; Qui priore electus erat dextra centuriæ præerat, alter sinistra.

Ita de hisce Polybius interprete Lipsio. *Ex quoque autem ditorum Generum, exceptis natu minimis, eligunt Ordinum ductores, secundum virtutem, decem. Post istos altera electione iterum decem: atque hos omnes appellant Ordinum ductores, quorum u, qui primus electus est, etiam consilij particeps sit. Isti autem rursus eligunt totidem Vragos quos dicunt, siue Tergi duces. Post hæc deinde vna cum Ordinum ductoribus diuidunt ætates singulas siue Genera, quamque in decem partes, exceptis Velitibus: & attribuant cuique parti ex viris iam electis duos duces, & duos Vragos. Reliquos autem Velites, vii multitudo est, diuidunt æquabiliter in omnes partes. Atque harum quamque appellant Ordinem, & Manipulum, & signum: ipsos autem duces, Centuriones & ordinum ductores. Qui etiam in quemque Manipulum, ex reliquis eligunt duos, vigore corporis & animi præstantes Signiferos. Duos autem in quemque Manipulum duces faciunt, merito, quia cum incertum sit quid quisque facere aut pati possit, nec res bellica excusationem capiat, nunquam volunt Manipulum sine duce esse. Vtrumque igitur præfente, qui prior electus est, præest dextra parti Manipuli, qui secundus, Sinistra. Cum autem alter non adest, is qui reliquitur præest omnibus.*

*Documenta
militaria.*

§. 7. Insignia sunt hic documenta veræ militiæ, & animis roborandis. Primum documentum: Eligunt ex virtute & *εὐχρίδιον*, non vt nunc aliquando, & labente imperio, ex fauore, pecunia, alijsve. Scæua apud Lucanum.

*Ibi sanguine multo
Promotus latius longo gerit ordine vitæ.*

Vitem libello poscebant, qui castra non viderant. Cum Centurionatus per amicos in petrareretur, cum

Præfectos Pelopæia facit, Philomela tribunos.

Legionum robur, inquit Vegetius libr. 1. capit. 3. per negligentiam superiorum temporum, infractum est, cum virtutis præmia occuparet ambitio, & per gratiam promouerentur milites, qui promoueri consueverant per laborem. Deinde contubernaliibus, completis stipendiis, per testimoniales ex more dimissis non sunt alij substituti. Præterea necesse est, morbo aliquantos debilitari, atque dimitti, aliquantos militiam deserere, vel diuersis casibus interire: vt nisi annis singulis, imò singulis pene mensibus in decedentium locum iuniorum turba succedat, quantum copiosus exhauriatur exercitus.

*Ordines
non nisi
virtuti
dandi.*

Et quamuis à ratione alienum non sit ex censu fieri, & constet aliquando ab initio centuriones esse factos, vt constat ex oratione Mæcenatis, id tamen rarum est; nec nisi in fortissimis & prudentissimis conueniens, qui absque experientia militiæ rudimenta perceperunt; credo in illis fuisse, qui paruuli castra secuti, inter signa reptarunt, omnemque ordinem, & disciplinam perceperunt.

*Militia
Magistra-
tus inexper-
tos faciunt.*

Secundum. Consules, & Tribuni ordinem assignabant, qui cum plures essent, cumque in exercitu res ageretur, non facile viris fortibus indignum præficere potuerunt.

Tertium documentum. Duplex erat lectio; vt magis virtutis ratio haberetur.

Quartum. Primus pilus summa in dignitate erat, nam primo ad Consilium cum legatis, & tribunis vocabatur, sed in rebus trepidis etiam primorum ordinum centuriones vocabantur. ita i. bell. Gall. Cæsar. & l. 5. Et sine dubio tum etiam equitum præfecti, quorum maior erat dignitas, quam centurionum.

Quintum. Optiones dabant tribuni, sed postea id concessum Centurionibus, vt scilicet fortes, & fidos legerent.

Sextum. Vexillarios duos seligunt, grauiam enim signa erant, vnum autem erat manipuli signum. Non erat ea dignitas aquiliferis, quæ nunc nostris est vexilliferis: Nam aquilam primus pilus regebat, qui apud Dionysium libr. 10. vocatur etiam præfectus legionis. alio iterum prælio, inquit, in quo Præfectus legionis nostra contigit cadere, & aliquam venire in hostium potestatem, ego pariter pugnans & aquilam seruauit, & præfectum eripuit, qui gratiam mihi auxilij eius referens, ducatum legionis cepit, & aquilam dedit. Imo ipse aquilam reuelabat, & signifero dabat.

Vexilliferi.

Septimum. Censum equestrem consequebantur, qui primum pilum gessissent.

*Equitum
præfecti.*

§. 8. Equitum turmæ sunt decem, in singulis tres sunt præfecti, qui primus nominatur toti turmæ præest, cum abest, secundus præest, ita Polybius. Equites similiter in turmas diuiserunt decem. Ex vnaquaque tres sumunt futuros duces. Isti tres adsumunt Vragos, siue Tergiductores. Qui igitur primus electus est, imperat toti turmæ: reliqui duo Decurionum locum tenent, atque adeo omnes Decuriones appellantur. Cum primus autem non adest, secundus præfecti turmæ locum adsumit.

§. 9. Socij pro Tribunis duodecim præfectos habebant. Polyb. Iunctis congregatisque sociis vna cum præfecti. Romanis, horum quidem ordinationem & gubernationem habent à Consulibus constituti Duces, qui Præfecti appellantur, duodecim numero.

A Consulibus constituebantur, vt magis fidos seligerent, & beneficio obligatos tenerent.

Denique in contubernijs erant deni: qui his præerat, Decanus appellabatur.

❧ (* *) ❧

❧

Vvv

CAPVT